

Człowiek starszy w społeczeństwie. Wychowanie do starości

Zestawienie bibliograficzne w wyborze

Późny wiek stanowi ukoronowanie ludzkiego życia. To czas żniwa, czas, w którym zbieracie owoce tego, coście się nauczyli i doświadczili, czegoście dokonali i coście wycierpieli. Podobnie jak w finale wielkiej symfonii, wszystkie tematy życia łączą się w pełną moc harmonii. Mądrość łączy się z dystansem, ale nie jest to dystans, który każe wynosić się ponad świat; mądrość pozwala zachować dystans do pewnych spraw bez nienawiści...

Jan Paweł II

Za Poradnikiem Bibliotekarza
nr 2/2011

Problematyka starości traktowana jest w naukach społecznych i w programach szkolnych po macoszemu. Wśród dyscyplin pedagogicznych najodważniej sięga po tematy ludzi starszych pedagogika społeczna i andragogika, przede wszystkim w obszarze wychowania do czasu wolnego, którego naturalną konsekwencją jest wychowanie do starości, rozwijanie i zaspokajanie zainteresowań jednostek i grup społecznych, diagnoza stanu ich potrzeb, charakterystyka osobowości człowieka dorosłego, metodyka pracy kulturalnej i edukacyjnej z dorosłymi.

Efektom wychowania do starości, rozumianego jako profilaktyka, powinno być doprowadzenie do sytuacji, gdzie jednostka rozumie i akceptuje wszelkie zmiany będące jej udziałem. Przygotowanie do starości jest to konkretne organizowanie sytuacji życiowych odnoszących się zarówno do ludzi młodych, jak i starych.

Demografowie biją na alarm. Świat czeka wielka zmiana demograficzna. Przewiduje się, że w niedalekiej przyszłości poważnie zostaną zachwiane proporcje między ludnością w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Osoby, które ukończą 60 rok życia, będą stanowiły blisko 20 procent ogółu ludzkości, czyli będzie ich około 2 miliardów. Fakty te powodują poszerzające się zainteresowanie problemami ludzi starszych.

Według rekomendacji ONZ podstawą polityki narodowej w stosunku do ludzi w podeszłym wieku powinna być ustawa o prawie ludzi starzejących się i starych do uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i ekonomicznym swojego narodu, która usuwałaby dyskryminujący, w porównaniu z pokoleniami młodszymi, czynnik wieku¹.

¹ Z. Szarota: *Gerontologia społeczna i oświatowa*. Kraków 2004, s. 4.

Niniejsze zestawienie bibliograficzne zawiera opracowania naukowe (gerontologia, demografia, jakość życia, psychospołeczne problemy okresu starzenia się, postawy wobec starości, miejsce ludzi starszych w społeczeństwie i rodzinie, instytucje i placówki wspierające rozwój człowieka starszego – Uniwersytety Trzeciego Wieku) oraz metodyczne dla andragogów do prowadzenia zajęć z seniorami, materiały repertuarowe dla nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych, projekty, programy edukacyjne, scenariusze spotkań i lekcji poświęcone osobom starszym, przykładowe konspekty do realizacji na godzinach wychowawczych. Skierowane jest do nauczycieli wychowawców, bibliotekarzy, rodziców, andragogów, gerontologów, pedagogów społecznych, pracowników socjalnych i wszystkich czytelników zainteresowanych problematyką osób starszych.

1. **Człowiek starszy i jego wspomaganie: w stronę pedagogiki starości** / Anna Leszczyńska-Rejchert. – Olsztyn: Wydaw. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 2007. – 245, [1] s.; 24 cm

2. **Człowiek wobec starości: szkice z gerontologii społecznej** / Adam A. Zych. – Katowice: Śląsk, 1999. – 163, [3] s.; 21 cm

3. **Dialog pokoleń: studium interdyscyplinarne: praca zbiorowa** / pod red. Kazimierza Franczaka. – Warszawa: Wydaw. Salezjańskie, 2007. – 266, [1] s.: il.; 21 cm

4. **Dodać życia do lat: materiały metodyczne ułatwiające organizację różnych form aktywności wśród osób starszych oraz w grupach wielopokoleniowych** / Zofia Zaorska. – Wyd. 2. – Lublin: „Klanza”, 1999. – 177, [11] s.: 30 cm
5. **Drogi i bezdroża andragogiki i gerontologii: szkice i rozprawy** / Olga Czerniawska. – Łódź: Wydaw. Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, 2000. – 206, [2] s.: 21 cm
6. **Edukacja seniorów w aspekcie teorii kompetencyjnej: studia historyczno-porównawcze** / Jerzy Halicki. – Białystok: „Trans Humana”, 2000. – 184 s.: 21 cm
7. **Egzystencjalne doświadczenie starości w literaturze** / pod red. Adriana Glenia, Ireny Jokiel, Marka Szlagowskiego. – Opole: Wydaw. Uniwersytetu Opolskiego, 2008. – 317 s.: 24 cm
8. **Jak szczęśliwie przeżyć drugą połowę życia** / Fritz Riemann, Wolfgang Kleespies; przeł. Ewa Łukaszyk. – Kraków: Wydaw. WAM, 2006. 169, [1] s.: 21 cm
9. **Leksykon gerontologii** / Adam A. Zych. – Wyd. 2 popr. i uzup. Kraków: „Impuls”, 2010. – 280, [1] s.: 30 cm
10. **Ludzie starsi w perspektywie socjologicznej: problemy uczestnictwa społecznego** / Marek Niezabitowski. – Katowice: „Śląsk” Wydaw. Naukowe, 2007. – 187 s.: 21 cm
11. **Ludzie starzy w warunkach transformacji ustrojowej** / red. Brunon Synak. – Gdańsk: Wydaw. Uniwersytetu Gdańskiego, 2000. – 135, [1] s.: 21 cm
12. **Najlepsza reszta życia** / Mark Victor Hansen, Art Linkletter; przeł. Michał Filipczuk. – Poznań: Wydaw. Polskiej Prowincji Dominikanów „W drodze”, 2007. – 353, [1] s.: 21 cm
13. **O pedagogice nadziei; fascynacje i asocjacje aksjologiczne** / Tadeusz Frąckowiak. – Poznań: Wydaw. Naukowe UAM, 2007. – 310, [1] s.: 25 cm
14. **Obrazy społeczne grup narażonych na dyskryminację: uwarunkowania społeczno-demograficzne i psychologiczne** / Jolanta Miluska. – Poznań: Wydaw. Naukowe UAM, 2008. – 555 s.: il.; 24 cm
15. **Opieka i wychowanie w Polsce – problemy u progu XXI w.: pr. zbior.** / pod red. Zofii Bańki; Akademia Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. – Kraków: „Text”, 1999. – 189 s.: 24 cm
16. **Polska a Europa: procesy demograficzne u progu XXI w. T. 1** / pod red. Zbigniewa Strzeleckiego, Andrzeja Ochockiego; Rządowa Rada Ludnościowa, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych. – Warszawa: RRL. RCSS, 2001. – 159 s.: il.; 24 cm
17. **Postawy osób starszych wobec edukacji: studium teoretyczno-diagnostyczne** / Magdalena Pakuła. – Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2007. – 214 s.: il.; 24 cm
18. **Problemy starzenia: czwarte warsztaty antropologiczne** / pod red. Janusza Charzewskiego, organizatorzy Komitet Antropologii PAN, Zakład Antropologii Wychowania Fizycznego w Warszawie. – Warszawa: AWF, 2001. – 156, [1] s.: il.; 24 cm
19. **Proces starzenia się ludności – potrzeby i wyzwania: I Kongres Demograficzny w Polsce: sesja problemowa, Łódź 6-7 czerwca 2002 r.** / red. Jerzy T. Kowalewski, Piotr Szukalski; Zakład Demografii Uniwersytetu Łódzkiego. – Łódź: „Biblioteka”, 2002. – 311 s., [2] s.: il., mapy; 24 cm
20. **Przekraczając smugę cienia: szkice z gerontologii i tanatologii** / Adam A. Zych. – Katowice: „Śląsk”, 2009. – 280 s.: 21 cm
21. **Przestrzeń życiowa i społeczna ludzi starszych** / red. Małgorzata Dziągiewska. – Łódź: Akademickie Towarzystwo Andragogiczne; Radom: Instytut Technologii Eksploatacji, 2000. – 374 s.: 24 cm
22. **Przygotowanie do starości: Polacy wobec starzenia się** / pod red. Piotra Szukalskiego. – Warszawa: Fundacja Instytutu Spraw Publicznych, 2009. – 248 s.: 24 cm
23. **Rola aktywności kulturalno-oświatowej w adaptacji do starości: (w świetle badań seniorów z rodzin kieleckich)** / Agata Chabor. – Radom; Kielce: Instytut Technologii Eksploatacji, 2000. – 199 s.: 21 cm
24. **Satysfakcja życiowa ludzi starych: studium teoretyczno-empiryczne** / Małgorzata Halicka. – Białystok: Akademia Medyczna, 2004. – 451 s.: tab.; 24 cm
25. **Seniorzy w rodzinie, instytucji i społeczeństwie: wybrane zagadnienia współczesnej gerontologii** / red. nauk. Artur Fabiś. – Sosnowiec: „Humanista”, 2005. – 208 s.: 25 cm
26. **Starzenie się a satysfakcja z życia** / red. Stanisława Steuden, Mieczysław Marczak. – Wydawnictwo KUL, 2006. – 440 s.: il.; 21 cm
27. **Starzenie się i starość: wybór tekstów z gerontologii społecznej** / Elżbieta Trafiałek. – Kielce: Wszechnica Świętokrzyska, 2006. – 275 s.: 21 cm
28. **Starzy ludzie w Polsce: społeczne i zdrowotne skutki starzenia się społeczeństwa** / pod red. Janusza Halika. – Warszawa: Instytut Służb Publicznych, 2002. – 173 s.: 24 cm
29. **Szanse rozwoju w okresie późnej dorosłości** / red. nauk. Anna Izabela Brzezińska [et al.]. – Poznań: Wydaw. Fundacji Humaniora, 2007. – 235 s.: il.; 21 cm

30. „Trzeci wiek”: szanse – możliwości – ograniczenia / pod red. Andrzeja M. de Tchorzewskiego i Aldony Chrapkowskiej-Zielińskiej. – Bydgoszcz: Wydaw. Uczelniane Akademii Bydgoskiej im. K. Kazimierza Wielkiego, 2000. – 186, [3] s.: 24 cm

31. U progu starości: [studium socjopedagogiczne] / Astrid Tokaj. – Poznań: „Eruditus”, 2000. – 153, [1] s.: wykry.; 21 cm

32. Uniwersytety Trzeciego Wieku w Polsce: profilaktyczne aspekty edukacji seniorów / Renata Konieczna-Woźniak; Wydział Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań: „Eruditus”, 2001. – 179, [1] s.: il.; 21 cm

33. Wspomaganie osób starszych w domach pomocy społecznej / Anna Leszczyńska-Rejchert. – Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, 2008. – 332 s.; 23 cm

34. Wybrane problemy osób starszych / pod red. nauk. Agnieszki Nowickiej; [aut. Jarosław Bąbka et al.]. – Wyd. 2. – Kraków: „Impuls”, 2008. – 298 s.: il.; 24 cm

35. Zdrowie człowieka i jego edukacja gerontologiczna: pr. zbior. / pod red. Marii Kuchcińskiej. – Bydgoszcz: Wydaw. Akademii Bydgoskiej im. K. Wielkiego, 2004. – 159, [1] s.: wykry.; 24 cm

36. Zrozumieć starość: pr. zbior. / pod red. Anny Panek i Zofii Szaroty; [aut. Jadwiga Bajka et al.]. – Kraków: „Text”, 2000. – 143, [1] s.: tab.; 24 cm

37. Życie w starości / red. nauk. Beata Bugajska. – Szczecin: Zapol, 2007. – 417, [5] s.: il.; 24 cm

ARTYKUŁY Z CZASOPISM

38. Babcia, dziadek i ja / Jolanta Bot // „Wychowanie w Przedszkolu”. – 2008, nr 1, s. 43-45

39. Babcia to najpiękniejsze słowo świata / Małgorzata Satora // „Poezja i Dziecko”. – 2003, nr 1, s. 72-74

40. Biblioteka – przyjaznym miejscem dla starszego człowieka / Mirosława Dobrowolska // „Poradnik Bibliotekarza”. – 2009, nr 6, dod. „Biblioteka dla Seniorów”, nr 1, s. 1-2

41. Człowiek stary w środowisku lokalnym / Elżbieta Trafiałek // „Praca Socjalna”. – 2003, nr 4, s. 17-24

42. Dlaczego się starzejemy / Małgorzata Czernicka // „Biologia w Szkole”. – 2007, nr 2, s. 14-18

43. Do czego są potrzebni dziadkowie? / Justyna Falkowska // „Edukacja i Dialog”. – 2002, nr 5, s. 46-48

44. Dziadkowie / Marta Marchow // „Remedium”. – 2005, nr 2, s. 4-5

45. Dziadkowie dobrzy na wszystko / Anna Brzezińska, Karolina Appelt // „Charaktery”. – 2006, nr 1, s. 31-32

46. Dziadkowie w rodzinie / Barbara Z. Małeczka // „Edukacja i Dialog”. – 1997, nr 10, s. 14-16

47. Dziadkowie, wnuki i pradiadkowie: szkic demograficzny / Piotr Szukalski. – Tab. // „Problemy Rodziny”. – 2001, nr 3, s. 18-24

48. Dzień Babci, Dzień Dziadka. Scenariusz zajęć w klasie I / Danuta Wiesner // „Życie Szkoły”. – 2003, nr 1, s. 23-25

49. Dzień Babci i Dziadka / Barbara Drwal-Demkiewicz // „Klanza w Czasie Wolnym”. – 2003, nr 2, s. 16-20

50. Dzień Babci i Dziadka inaczej / Magdalena Charbicka, Maria Raszevska // „Klanza w Czasie Wolnym”. – 2005, nr 2, s. 21-24

51. „Gdy myślę Babunia...” – na podstawie wiersza K. Iłakowiczówny „Babunia” / Jolanta Gruszczyńska // „Drama”. – 2003, nr 42, s. 25-27

52. Godność starości w opinii Jeana Veniera / Janusz Tomczak // „Edukacja Dorosłych”. – 2000, nr 1, s. 59-62

53. Jak promować pomyślnie starzenie się? / Agata Andruszkiewicz, Agnieszka Bołdak // „Kultura Fizyczna”. – 2008, nr 3-4, s. 23-27

54. Jak starzeć się z godnością? / Anna Zawada // „Praca Socjalna”. – 2009, nr 5, s. 104-114

55. Jak święta łączą pokolenia / Magdalena Telega // „Poradnik Bibliotekarza”. – 2005, nr 1, s. 33-35

56. „Korale dla babci” – zabawa dydaktyczna / Jadwiga Raszka // „Wiadomości Przedszkolaka”. – 2003, nr 1, s. 11

57. Kreatywne zajęcia – kreatywni seniorzy / Anna Grudzień // „Arteterapia”. – 2009, nr 2, s. 2-5

58. Kreowanie wizerunku polskiej starości – wsparcie, opieka, pomoc i edukacja / Elżbieta Trafiałek // „Pedagogika Społeczna”. – 2002, nr 4, s. 13-22

59. Kto ma najlepszych dziadów na świecie? Scenariusz przedstawienia z okazji Dnia Babci i Dziadka / Małgorzata Jakubowska // „Życie Szkoły”. – 2007, nr 1, s. 55-56

60. Ludzie starsi są wśród nas: program nauczania wieloprzedmiotowego: szkoła podstawowa – klasy IV-VI / Małgorzata Gałązka i inni // „Biblioteka w Szkole”. – 2002, nr 4, s. 8

61. Ludzie starzy i starość w polityce społecznej / Dorota Wojtczak // „Praca Socjalna”. – R. 20, [nr] 2 (2005), s. 15-37

62. Miejsce starości i jej psychospołecznych konsekwencji jako problematyka kształcenia / Danuta Adamek // „Roczniki Naukowe” / Pań-

stwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu. – [nr] 11 (2007), s. 37-44

63. **Młodość a wartość starości** / Jadwiga Mizińska // „Chowanna”. T. 1 (2000), s. 111-130

64. **Moja babcia i mój dziadek: scenariusz zajęć świetlicowych** / Hanna Wolniewicz // „Wszystko dla Szkoły”. – 2007, nr 1, s. 5-6

65. **Moja rodzina** / Urszula Wojtecka // „Wychowanie w Przedszkolu”. – 2006, nr 2, s. 26-30

66. **„Moje komputerowe boje”. Rzecz o socjokomputerowych kursach komputerowym seniorów** / Mirosława Dobrowolska // „Poradnik Bibliotekarza”. – 2008, nr 12, s. 7-12

67. **Montaż słowno-muzyczny z okazji Dnia Babci i Dziadka** / Anna Nartowska // „Klocki Autonomiczne w Szkole”. – 2000, nr 8, s. 37-39

68. **Mój dziadek, moja babcia** / Anna Ganiek // „Wychowawca”. – 2008, nr 1, s. 26-27

69. **Najmilsze święto** / Ewa Trojok // „Wychowanie w Przedszkolu”. – 2001, nr 1, s. 42-43

70. **Niezbędność dziadków (rola dziadków w strukturze rodziny)** / Anna Brzezińska // „Charaktery”. – 2001, nr 5, s. 27-29

71. **Niezbędność dziadków (scenariusz lekcji)** / Edyta Brudnik // „Charaktery”. – 2001, nr 5, s. 64

72. **Nowe podejście do starszego pokolenia** / Jolanta Anna Pielkowska. – Bibliogr. // „Małżeństwo i Rodzina”. – 2004, nr 3, s. 8-12

73. **Nowe technologie a biblioteka. Niepokoje czytelników trzeciego wieku** / Piotr Nowak // „Przegląd Biblioteczny”. – 2008, z. 3, s. 418-428

74. **O potrzebie kształcenia gerontologicznego wśród dzieci i młodzieży** / Anna Zawada // „Wychowanie na co Dzień”. – 2009, nr 4-5, s. 8-11

75. **O problemie zdrowej starości** / Marcin Golec // „Polityka Społeczna”. – 2008, nr 1, s. 5-7

76. **O wyższości starości** / Aneta Łosiewicz // „Charaktery”. – 2004, nr 1, s. 31-32

77. **Oblicza starości** / Agnieszka Czapczyńska // „Remedium”. – 2006, nr 7-8, s. 62-63

78. **Opieka nad wnukami jako forma aktywności rodzinnej generacji III wieku** / Danuta Kowalczyk // „Edukacja Dorosłych”. – 2001, nr 3, s. 41-48

79. **Permanentna edukacja jako zadanie starości w XXI w.** / Olga Czerniawska // „Edukacja Dorosłych”. – 2003, nr 2, s. 15-22

80. **„Po naszymu, czyli po Śląsku” – scenariusz występu z okazji Dnia Babci** / Urszula Wieczorek // „Wiadomości Przedszkolaka”. – 2009, nr 1, s. 13-18

81. **Poradnictwo gerontologiczne** / Małgorzata Malec. – Bibliogr. // „Edukacja Dorosłych”. – 2002, nr 4, s. 43-51

82. **Portret seniora: warsztaty biblioterapeutyczne** / Irena Borecka // „Poradnik Bibliotekarza”. – 2007, nr 1, s. 41-42

83. **Postawy ludzi starych wobec śmierci: relacja z badań** / Dorota Zawadzka. – Streszcz. w jęz. niem., ang. // „Edukacja Dorosłych”. – 2004, nr 4, s. 95-104

84. **Potrzeby psychiczne starszego człowieka** / Teresa Ewa Olearczyk // „Wychowawca”. – 2005, nr 3, s. 16-17

85. **Prawa osób starszych** / Zofia Szarota // „Państwo i Społeczeństwo”. – nr 2 (2002), s. 217-231 // „Niebieska Linia”. – 2008, nr 4, s. 8-10

86. **Przeciw ageizmowi. O potrzebie wzmacniania społecznej pozycji człowieka starego** / Sabina Pawlas-Czyż // „Wychowanie na co dzień”. – 2008, nr 7-8, s. 32-36

87. **Przemoc finansowa wobec osób starszych: doświadczenia brytyjskie** / Paulina Gotfryd // „Niebieska Linia”. – 2009, nr 3, s. 13-15

88. **Przestępstwa na tle majątkowym popełniane na szkodę osób starszych** / Zygmunt Kukuła // „Praca Socjalna”. – 2009, nr 3, s. 94-114

89. **Przygotowanie do starości** / Elżbieta Orzechowska // „Edukacja Dorosłych”. – 2003, nr 3, s. 16-23

90. **Przygotowanie do starości** / Elżbieta Światłowska. – Streszcz. w jęz. ang. // „Szkice Humanistyczne”. – T. 4, nr 1-2 (2004), s. 95-111

91. **Przygotowanie do starości: trud warty ponoszenia** / Stanisław Matula // „Res Humana”. – R. 14, nr 4-5 (2004), s. 11-15

92. **Refleksje nad starością w perspektywie trzeciego tysiąclecia** / Elżbieta Minczkiewicz // „Kultura i Edukacja”. – 1999, nr 4, s. 93-94

93. **Rola babci i dziadka w opinii młodzieży** / Agnieszka Biela // „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”. – 2003, nr 6, s. 38-39

94. **Rola biblioteki w edukacji czytelniczej osób starszych** / Katarzyna Dettlaff-Lubiejewska // „Poradnik Bibliotekarza”. – 2008, nr 6, s. 3-7

95. **Rola dziadków w procesie socjalizacji** / Marzena Chmielewska. – Bibliogr. // „Wychowanie na co dzień”. – 2002, nr 7-8, s. 17-19

96. **Rozwój w wieku podeszłym** / Piotr Szczukiewicz. – Fot. // „Remedium”. – 2001, nr 11, s. 6-7

97. **Samodzielność ludzi starych z perspektywy medycyny i polityki społecznej** / Elżbieta Trafiałek // „Praca Socjalna”. – R. 20, [nr] 1 (2005), s. 110-113

98. **Seniorzy w mediach** / Paulina Gotfryd // „Niebieska Linia”. – 2008, nr 4, s. 23-25

99. **Są takie ogrody: program terapeutyczny dla seniorów** / Irena Borecka // „Poradnik Bibliotekarza”. – 2008, nr 6, s. 29-32

100. **Seniorzy w Polsce. Podstawowe dane statystyczne** / Dorota Głogosz // „Małżeństwo i Rodzina”. – 2004, nr 4, s. 17-21
101. **Seniorzy w warszawskich bibliotekach publicznych** / Mirosława Dobrowolska // „Poradnik Bibliotekarza”. – 2009, nr 9, s. 3-10
102. **Społeczne implikacje edukacji osób starszych** / Małgorzata Halicka. – Bibliogr. // „Polityka Społeczna”. – 1999, nr 9, s. 23-26
103. **Spotkania dzieci i seniorów** / Jolanta Andrzejewska // „Wychowanie w Przedszkolu”. – 2006, nr 4, s. 6-8
104. **Starość – czas trudny i owocny** / Piotr Kieniewicz // „Pastores”. – 2005, nr 2, s. 117-124
105. **Starość w zainteresowaniach pedagogiki społecznej – stan i zadania na przyszłość** / Elżbieta Trafiałek // „Pedagogika Społeczna”. – 2001, nr 1, s. 56-66
106. **Stary człowiek i morze bezradności** / Mariusz Kuskowski // „Niebieska Linia”. – 2009, nr 3, s. 5-8
107. **Stary człowiek w Polsce** / Elżbieta Tarowska // „Więź”. – 2005, nr 10, s. 8-14
108. **Starzenie się i starość jako treść stereotypów** / Joanna Kobrzeniecka // „Acta Elbigen-sia”. – T. 2 (2004), s. 107-118
109. **Starzenie się społeczeństw wyzwaniem dla solidarności międzypokoleniowej** / Janusz Balicki // „Ethos”. – 2001, nr 55, s. 86-96
110. **Sytuacja ludzi starych w wysoko rozwiniętych społeczeństwach Zachodu** / Piotr Krajewski. – Streszcz. w jęz. niem. // „Forum Teologiczne”. – [T.] 5 (2004), s. 107-108
111. **Środowisko lokalne w przeciwdziałaniu ekskluzji społecznej osób starszych** / Anna Zawada // „Praca Socjalna”. – 2009, nr 3, s. 17-27
112. **Święto Babci i Dziadka** / Danuta Rolka // „Wychowawca”. – 2008, nr 1, s. 29-30
113. **Święto Babci i Dziadka** / Ewa Studniewska // „Grupa i Zabawa”. – 2002, nr 3-4, s. 113-115
114. **Święto Babci i Dziadka: scenariusz uroczystości – klasa I-III szkoły podstawowej** / Stanisława Faltyn // „Wychowawca”. – 2003, nr 7-8, s. 21
115. **Trochę cierpliwości dla starości: scenariusz uroczystości z okazji Dnia Babci i Dziadka** / Anna Jastrzębska // „Wychowawca”. – 2005, nr 1, s. 24-25
116. **„Trzeci wiek” w społeczeństwie informacyjnym** / Renata Aleksandrowicz // „Zagadnienia Informacji Naukowej”. – 2008, nr 2, s. 94-107
117. **Uczestnictwo seniorów w kulturze** / Irena Borecka // „Poradnik Bibliotekarza”. – 2007, nr 1, s. 3-6
118. **Uniwersytet Trzeciego Wieku szansą na lepszą starość – spojrzenie młodego pokolenia** / Izabela Senkowska // „Edukacja Dorosłych”. – 2002, nr 2-3, s. 93-97
119. **Uniwersytety III wieku – fenomen współczesności** / Stanisław Turowski // „Wychowanie na co dzień”. – 2009, nr 1-2, s. 32-33
120. **Uniwersytety trzeciego wieku – wybrane aspekty funkcjonowania organizacji** / Beata Ziębińska // „Polityka Społeczna”. – 2009, nr 3, s. 21-26
121. **Uwarunkowania aktywności osób starszych w podeszłym wieku** / Katarzyna Popiołek, Agata Chudzicka-Czupała // „Chowanna”. – T. 2 (2008), s. 203-215
122. **W stronę tradycji** / Mariola Jäder // „Wychowanie w Przedszkolu”. – 2007, nr 1, s. 26-29
123. **Wartości życiowe i ich bilans u osób starszych** / Ryszard Cibor // „Chowanna”. – T. 1 (2008), s. 97-110
124. **Wiek średni a postawy wobec starości** / Dominika Skowrońska // „Pedagogika Społeczna”. – 2008, nr 2, s. 109-122
125. **Wokół edukacji osób starszych** / Olga Czerniawska. – Bibliogr. // „Edukacja Dorosłych”. – 2001, nr 3, s. 31-39
126. **Wolność i prawo do godnego życia w opiniach ludzi starych** / Andrzej Mielczarek // „Praca Socjalna”. – R. 20, [nr] 2 (2005), s. 38-50
127. **Wychowanie do starości** / Renata Ilnicka // „Edukacja i Dialog”. – 2006, nr 4, s. 69-72
128. **Wychowanie do starości: problematyka osób starszych w twórczości A. Kamińskiego** / Irena Lepalczyk // „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”. – 1985, nr 1, dod. „Przygotowanie do życia w rodzinie”, s. 11-16
129. **Wypoczynek fizyczny seniorów wspólnie zamieszkałych z rodziną** / Anna Zawadzka // „Kultura i Edukacja”. – 2000, nr 1-2, s. 132-137
130. **Wyprawa naukowa, od której boli głowa: scenariusz przedstawienia z okazji Dnia Babci i Dziadka** / Małgorzata Jakubowska // „Życie Szkoły”. – 2009, nr 1, s. 52-53
131. **Z młodzieżą o starości** / Anna Grabowska // „Polonistyka”. – 2004, nr 3, s. 4-44
132. **Zabawy z babcią i dziadkiem: scenariusz uroczystości z okazji Dnia Babci i Dziadka** / Róża Grunberg // „Grupa i Zabawa”. – 2002, nr 3-4, s. 116-117

ELŻBIETA TROJAN